

**Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка**

Кафедра біології, екології та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

**рівень вищої освіти другий (магістерський)
галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика
спеціальність Е2 Екологія
освітньо-професійна програма Екологія**

Кременець – 2026 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Екологічна освіта та формування суспільної свідомості» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю Е2 Екологія. Кременець : 2026. 18 с.

Розробник програми:

Панчук О. І., доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання, кандидат біологічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання

Протокол № 1 від „31” серпня 2026 року

Завідувач кафедри

О. Кратко

Вступ

Анотація дисципліни. Сучасні екологічні виклики зумовлюють необхідність підвищення рівня екологічної культури суспільства та формування відповідального ставлення до довкілля. Екологічна освіта є важливим інструментом поширення екологічних знань, розвитку ціннісного ставлення до природи, формування відповідальної поведінки та залучення громадян до розв'язання екологічних проблем. Важливого значення набуває переорієнтація екологічної освіти на принципи сталого розвитку, практико-орієнтоване навчання, сучасні комунікаційні технології, принципи Zero Waste та кліматично орієнтовані освітні практики. Дисципліна спрямована на формування у майбутніх фахівців-екологів здатності критично осмислювати сучасні підходи до екологічної освіти, екологічної культури та формування суспільної свідомості, використовувати ефективні методи і форми формальної та неформальної екологічної освіти, здійснювати зрозумілу й аргументовану комунікацію екологічної інформації з різними цільовими аудиторіями, протидіяти поширенню екологічних міфів і хибних переконань, а також розробляти та реалізовувати екологоосвітні заходи і практики, спрямовані на підтримку сталого розвитку.

Ключові слова: екологічна освіта, екологічна культура, суспільна свідомість, сталий розвиток, неформальна освіта, екологічна комунікація, екологічно відповідальна поведінка, Zero Waste, кліматично орієнтоване навчання.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів –4	Галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика	Нормативна	
Модулів – 3	Спеціальність Е2 Екологія		
Загальна кількість годин – 120 год.	Освітньо-професійна програма підготовки Екологія	Курс	
		2-й	
		Семестр	
		1-й	
	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Лекції	
		26 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		66 год.	106 год.
		Форма контролю	
		екзамен	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 год. самостійної роботи студента – 7,3 год.			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):
 для денної форми навчання – 54 / 66 (45 % / 55%);
 для заочної форми навчання – 14/ 106 (12% / 88 %).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Освітній компонент «Екологічна освіта та формування суспільної свідомості» ґрунтується на сучасних наукових підходах до екологічної освіти, освіти для сталого розвитку та екологічної комунікації і є складовою нормативної частини професійної підготовки фахівця у сфері екології. Дисципліна спрямована на формування системного розуміння ролі екологічної освіти у взаємодії суспільства і природи, розвитку екологічної культури та формуванні відповідальної поведінки, а також на підготовку здобувачів до здійснення екологоосвітньої та комунікаційної діяльності.

Метою вивчення освітнього компоненту є формування у здобувачів системного розуміння теоретичних засад, принципів і сучасних практик екологічної освіти та їх ролі у формуванні екологічної культури й відповідальної поведінки суспільства, а також розвиток здатності застосовувати набуті знання для здійснення екологоосвітньої діяльності та ефективної комунікації екологічної інформації.

Основними завданнями освітнього компоненту є:

- формування системного розуміння сучасних підходів до екологічної освіти та її організації в Україні;
- розкриття ролі екологічної освіти та освіти для сталого розвитку у формуванні екологічної культури суспільства;
- засвоєння теоретичних засад формування екологічно відповідальної поведінки та чинників, що її визначають;
- ознайомлення з формами, методами та сучасними практиками формальної і неформальної екологічної освіти;
- формування здатності планувати та організовувати екологоосвітню діяльність з урахуванням потреб різних цільових груп;
- опанування принципів ефективної екологічної комунікації та поширення екологічної інформації;
- розвиток здатності критично оцінювати екологічну інформацію, виявляти міфи, хибні переконання та когнітивні упередження;
- ознайомлення із сучасними освітніми практиками Zero Waste, гейміфікації та кліматично орієнтованого навчання;
- формування навичок використання цифрових інструментів та сучасних освітніх ресурсів в екологоосвітній діяльності;
- розвиток здатності зрозуміло й аргументовано доносити професійні екологічні знання до фахівців і широкого загалу;
- розвиток здатності до самоосвіти та оновлення професійних знань відповідно до сучасних наукових досягнень і практик у сфері екології.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач освіти повинен володіти такими компетентностями:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

I. Загальні компетентності

K01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

K03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

K07. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

II. Фахові компетентності

K13. Здатність доводити до фахівців та нефахівців, знання та власні висновки.

K16. Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування

Програмні результати навчання

ПР08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

ПР17. Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей для вирішення практичних задач і проблем екології

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Екологічна освіта та культура

Система організації екологічної освіти в Україні Мета, завдання та принципи екологічної освіти. Система неперервної екологічної освіти та її складові. Формальна, неформальна та інформальна екологічна освіта. Організація екологоосвітньої діяльності. Державна політика та управління у сфері екологічної освіти. Роль органів державної влади, місцевого самоврядування, закладів освіти, громадських організацій та інших зацікавлених сторін у розвитку екологічної освіти.

Освітні аспекти сталого розвитку. Сутність концепції сталого розвитку та її основні складові. Екологічний, соціальний та економічний виміри сталого розвитку. Освіта для сталого розвитку: становлення, основні етапи та сучасні підходи. Принципи та завдання освіти для сталого розвитку. Роль освіти у досягненні Цілей сталого розвитку. Практико-орієнтовані підходи до реалізації освіти для сталого розвитку.

Елементи екологічної культури. Поняття та структура екологічної культури. Екологічні цінності та екологічна етика. Екологічна самосвідомість і відповідальне ставлення до довкілля. Екологічна культура як основа екологічно відповідальної поведінки. Екологізація суспільної свідомості. Взаємозв'язок екологічних знань, цінностей, ставлень і практик. Екологічна самосвідомість. Роль екологічної самосвідомості у формуванні відповідальної поведінки.

Екологізація повсякденної діяльності: від усвідомлення до практичних змін. Поняття та основні напрями екологізації діяльності. Екологізація споживання та повсякденних практик. Екологізація сільського господарства, виробництва та сфери послуг. Екологічно відповідальна поведінка та чинники її формування. Екологічний імператив у сучасному суспільстві. Роль освіти, держави, органів місцевого самоврядування та громадських ініціатив у поширенні екологічно відповідальних практик.

Екологічна культура як основа взаємодії людини і біосфери. Еволюція світоглядних засад екологічної культури. Взаємодія людини і природних систем. Екологічна культура та характер природокористування. Основні типи та сучасні моделі природокористування. Екологічні цінності як чинник відповідального природокористування. Взаємозв'язок екологічної культури, сталого природокористування та екологічної безпеки.

Громадські екологічні організації в забезпеченні освіти сталого розвитку. Основні напрями діяльності громадських екологічних організацій. Участь громадських організацій у розвитку екологічної освіти та освіти для сталого розвитку. Форми екологоосвітньої та просвітницької діяльності громадських організацій. Взаємодія громадських організацій із закладами освіти, органами місцевого самоврядування, громадами та іншими зацікавленими сторонами. Практики залучення населення до вирішення локальних екологічних проблем.

Екскурсія як метод навчання і форма організації занять. Екскурсія як форма екологічної освіти та просвітницької діяльності. Види та освітній потенціал екологічних екскурсій. Планування, підготовка та проведення екологічної екскурсії. Використання природних територій, об'єктів та локального матеріалу в екологоосвітній діяльності. Екологічна стежка як інструмент екологічної освіти та комунікації. Принципи створення й організації екологічних стежок. Екологічна виставка як засіб поширення екологічної інформації та взаємодії з різними цільовими аудиторіями.

Змістовий модуль 2. Формування суспільної екологічної свідомості

Мотиваційні стратегії формування екологічно відповідальної поведінки

Мотивація екологічно відповідальної поведінки. Внутрішні та зовнішні чинники мотивації. Цінності, ставлення та особистісна значущість екологічних дій. Мотиваційні стратегії в екологічній освіті. Практичні підходи до залучення різних цільових груп до екологічно відповідальної діяльності. Основні чинники мотивації до екологічно відповідальної поведінки. Роль мотиваційних стратегій в екологічній освіті.

Як люди навчаються: увага, пам'ять, мотивація та ефективні стратегії навчання. Основні закономірності навчання. Роль уваги, пам'яті та мотивації у засвоєнні інформації. Когнітивні механізми навчання. Активне та практико-орієнтоване навчання. Стратегії підвищення ефективності навчання в екологічній освіті. Роль уваги, пам'яті та мотивації в навчанні. Основні стратегії ефективного навчання.

Ефективна екологічна комунікація та сторітелінг. Принципи ефективної екологічної комунікації. Особливості комунікації екологічної інформації з різними цільовими аудиторіями. Зрозумілість, аргументованість та достовірність екологічних повідомлень. Сторітелінг як інструмент екологічної комунікації. Візуалізація та доступне представлення екологічної інформації. Основні принципи ефективної екологічної комунікації. Роль сторітелінгу у формуванні екологічно відповідальної поведінки.

Хибні переконання та когнітивні упередження: як формуються і як їх подолати. Поняття хибних переконань та когнітивних упереджень. Чинники їх формування та поширення. Когнітивні упередження у сприйнятті екологічної інформації та оцінюванні екологічних ризиків. Екологічні міфи та дезінформація. Стратегії критичного аналізу та коректного спростування хибних переконань в екологічній освіті й комунікації.

Керування навчальним часом: як організувати ефективне навчання. Планування та структурування екологоосвітнього заходу. Розподіл часу між окремими етапами заходу. Визначення пріоритетів та оптимальної тривалості окремих видів діяльності. Час як ресурс ефективного проведення тренінгу та інших екологоосвітніх заходів. Урахування психологічних потреб учасників під час організації навчальної діяльності. Прийоми ефективного керування часом у роботі з групою.

Zero Waste як освітня стратегія формування екологічно відповідальної поведінки. Освітній потенціал філософії «Zero Waste». Проекти, які сприяють екологізації освітнього простору. Ідеї «Zero Waste» заходів для закладів освіти. «ЕКОХАБ KREMENETS» як засіб впровадження екологічного стилю життя. Практики Zero Waste у громадах і містах: освітній потенціал та можливості впровадження.

Методика організації навчання екології в закладах освіти. Форми організації навчання екології. Методи та технології навчання. Методологічні підходи до організації навчання екології. Вибір та поєднання методів навчання відповідно до мети, змісту та цільової аудиторії. Особливості організації лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять. Практико-орієнтоване та дослідницьке навчання екології.

Використання екологічних ігор у неформальній освіті. Основні принципи та елементи гейміфікації в освіті. Основні види екологічних ігор та їх освітні можливості. Критерії добору екологічних ігор для неформального навчання. Умови ефективного використання екологічних ігор у неформальній освіті. Гейміфікація у підвищенні мотивації та залученості до неформальної екологічної освіти

Кліматично орієнтоване навчання: практики та інструменти. Поняття та основні принципи кліматично орієнтованого навчання. Місце кліматичної освіти в системі екологічної освіти та освіти для сталого розвитку. Змістові та практико-орієнтовані підходи до кліматичної освіти. Сучасні освітні практики та інструменти кліматично орієнтованого навчання. Цифрові інструменти та ресурси для поширення знань про зміну клімату. Можливості інтеграції кліматично орієнтованих практик у формальну та неформальну екологічну освіту.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма здобуття освіти						заочна форма здобуття освіти					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	лаб	п	інд	с.р.		л	лаб	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Екологічна освіта та культура												
1. Система організації екологічної освіти в Україні	6	2		2		2	6	1				5
2. Освітні аспекти сталого розвитку	6	2		2		2	6	1		1		4
3. Екологічна культура як основа взаємодії людини і біосфери	6	2		2		2	6			1		5
4. Екологізація повсякденної діяльності: від усвідомлення до практичних змін	6	2				4	6					6
5. Екологічна культура як засіб самоорганізації системи «людина – біосфера».	6	2				4	6					6
6. Громадські екологічні організації в забезпеченні освіти сталого розвитку	6	2		2		2	6			1		5
7. Екскурсія як метод навчання і форма організації занять	6	2		2		2	6	1				5
Змістовий модуль 2. Формування суспільної екологічної свідомості												
8. Мотиваційні стратегії формування екологічно відповідальної поведінки	6	2		2		2	6	1				5
9. Як люди навчаються: увага, пам'ять, мотивація та ефективні стратегії навчання	7	2		2		3	7			1		6
10. Ефективна екологічна комунікація та сторітелінг	7	2		2		3	7	1				6
11. Хибні переконання та когнітивні упередження: як формуються і як їх подолати	7	2		2		3	7	1				6
12. Керування навчальним часом: як організувати ефективне навчання	6	2		2		2	6	1				5
13. Zero Waste як освітня стратегія формування екологічно відповідальної поведінки	6			2		4	6			1		5
14. Методика організації навчання екології в закладах освіти	7	2		4		1	7	1				6
15. Використання екологічних ігор у неформальній освіті	6					6	6					6

16. Кліматично орієнтоване навчання: практики та інструменти	6			2		4	6			1		5
Усього годин	100	26		28		46	100	8		6		86
Модуль 2												
ІНДЗ	20				20		20				20	
Усього годин	120	26		28	20	46	120	8		6	20	86

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Організація системи неперервної екологічної освіти	2
2.	Сталий розвиток як зміст і орієнтир екологічної освіти	2/1*
3.	Аналіз компонентів екологічної культури та шляхів їх формування	2/1*
4.	Громадські екологічні організації в забезпеченні освіти сталого розвитку	2/1*
5.	Екскурсії та польові дослідження як методи і форми організації екологічної освіти	2
6.	Стратегії ефективного навчання в екологічній освіті	2
7.	Увага, пам'ять і мотивація як чинники ефективного навчання	2/1*
8.	Адаптація екологічної інформації для різних аудиторій	2
9.	Екологічний міф: як не переконувати, а допомогти переосмислити	2
10.	Проектування екологічних ініціатив: від проблеми до спільної дії	2
11.	Розробка Zero Waste заходу для формування екологічної культури	2/1*
12.	Планування та оптимізація навчального часу під час організації екологічно-освітніх заходів	2
13.	Навчання, яке працює: створюємо ефективне екологічне заняття	2
14.	Кліматично орієнтовані освітні практики	2/1*
Разом		28/6*

Примітка. 1* - заочна форма навчання.

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання (66 год.):

1. Виконання індивідуального завдання: 20 год.
2. Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 46 год.

Розподіл годин самостійної роботи студентів заочної форми навчання (106 год.):

Підготовка до аудиторних занять: 0,5 год. на 1 год. аудиторних занять
(0,5×14 = 7 год.)

Підготовка до іспиту: 3 год. на 1 кредит (3×4= 12 год.)

Виконання індивідуального завдання: 20 год.

Опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях: 64 год.

№ з/п	Назва змістового модуля та теми	Кількість годин
1.	Система організації екологічної освіти в Україні.	2,4/ 3,7*
	<i>Нормативно-правове забезпечення екологічної освіти в Україні. Роль держави та органів місцевого самоврядування в розвитку екологічної освіти.</i>	
2.	Освітні аспекти сталого розвитку	2,4/ 3,7*
	<i>Міжнародні документи та ініціативи у реалізації освіти для сталого розвитку.</i>	
3.	Елементи екологічної культури	2,4/ 3,7*
	<i>Екологічна самосвідомість. Роль екологічної самосвідомості у формуванні відповідальної поведінки.</i>	
4.	Екологізація повсякденної діяльності: від усвідомлення до практичних змін	2,4/ 3,7*
	<i>Основні напрями екологізації повсякденної діяльності. Роль держави та органів місцевого самоврядування у переході до екологічно відповідальної поведінки.</i>	
5.	Екологічна культура як основа взаємодії людини і біосфери	2,4/ 3,7*
	<i>Взаємозв'язок екологічної культури та сталого природокористування. Роль екологічних цінностей у взаємодії людини з природою.</i>	
6.	Громадські екологічні організації в забезпеченні освіти сталого розвитку	2,4/ 3,7*
	<i>Основні напрями діяльності громадських екологічних організацій. Роль громадських організацій у розвитку екологічної освіти та освіти для сталого розвитку.</i>	
7.	Екскурсія як метод навчання і форма організації занять	2,4/ 3,7*
	<i>Методика організації екологічної стежки. Методика підготовки і проведення виставок</i>	
8.	Мотиваційні стратегії формування екологічно відповідальної поведінки	2,4/ 3,7*
	<i>Основні чинники мотивації до екологічно відповідальної поведінки. Роль мотиваційних стратегій в екологічній освіті.</i>	
9.	Як люди навчаються: увага, пам'ять, мотивація та ефективні стратегії навчання	2,4/ 3,7*
	<i>Роль уваги, пам'яті та мотивації в навчанні. Основні стратегії ефективного навчання</i>	
10.	Ефективна екологічна комунікація та сторітелінг	2,4/ 3,7*
	<i>Основні принципи ефективної екологічної комунікації. Роль сторітелінгу у формуванні екологічно відповідальної поведінки.</i>	
11.	Хибні переконання та когнітивні упередження: як формуються і як їх подолати	2,4/ 3,7*
	<i>Основні види когнітивних упереджень у сприйнятті екологічної інформації. Освітні стратегії подолання екологічних міфів і хибних переконань.</i>	
12.	Керування навчальним часом: як організувати ефективне навчання	2,4/ 3,7*
	<i>Роль психологічних потреб в організації ефективного навчання.</i>	
13.	Zero Waste як освітня стратегія формування екологічно відповідальної поведінки	6/ 6*
	<i>Освітній потенціал філософії «Zero Waste». Проекти, які сприяють екологізації освітнього простору. Ідеї «Zero Waste» заходів для закладів освіти. . «ЕКОХАБ KREMENETS» як засіб впровадження екологічного стилю життя. Практики Zero Waste у громадах і містах: освітній</i>	

	<i>потенціал та можливості впровадження.</i>	
14.	Методика організації навчання екології в закладах освіти	2,4/ 3,7*
	<i>Роль практико-орієнтованого навчання в екологічній освіті.</i>	
15.	Використання екологічних ігор у неформальній освіті	6/ 6*
	<i>Основні принципи та елементи гейміфікації в освіті. Основні види екологічних ігор та їх освітні можливості. Критерії добору екологічних ігор для неформального навчання. Умови ефективного використання екологічних ігор у неформальній освіті. Гейміфікація у підвищенні мотивації та залученості до неформальної екологічної освіти</i>	
16.	Кліматично орієнтоване навчання: практики та інструменти	2,4/ 3,7*
	<i>Основні принципи кліматично орієнтованого навчання. Сучасні інструменти та практики кліматичної освіти</i>	
	Разом	46/64

Примітка. 4* - заочна форма навчання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час самостійної роботи та практичних занять

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

7. Індивідуальні завдання

Тематика ІНДЗ

1. Екологізація культурно-освітнього простору
2. Екологічна освіта в громадах: сучасні практики залучення населення до вирішення екологічних проблем.
3. Екологічні громадські організації Кременеччини
4. Екологічні задачі як засіб розвитку екологічного мислення
5. Екологічні міфи та хибні переконання: критичний аналіз і освітні стратегії їх подолання.
6. Екологоосвітня діяльність ботанічних садів

7. Екологоосвітня діяльність національних природних парків
8. Ефективні стратегії комунікації екологічних ризиків для широкого загалу.
9. Застосування методу проектів у формуванні екологічної культури та компетентності
10. Особливості екологічної освіти дошкільників
11. Особливості неформальної екологічної освіти України
12. Практики Zero Waste у громадах і містах: освітній та комунікаційний потенціал.
13. Соціальні мережі як інструмент екологічної освіти та комунікації.
14. Сучасні цифрові інструменти в екологічній освіті та комунікації.

Вимоги щодо виконання ІНДЗ

Навчально-дослідна робота повинна складатися зі змісту, вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури.

У вступі слід:

- а) обґрунтувати актуальність теми;
- б) показати ступінь розробленості даної теми, здійснити аналіз сучасного стану дослідження проблеми;
- в) поставити завдання дослідження.

В основній частині потрібно висвітлити основний матеріал теми навчальної роботи, викласти факти, ідеї, результати досліджень в логічній послідовності, обґрунтувати власну позицію, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначити шляхи вирішення досліджуваної проблеми, розглянути тенденції подальшого розвитку даного питання. Практичну частину (за наявності) необхідно представити у вигляді результатів власних досліджень, із статистичною обробкою даних.

У висновках потрібно представити результати дослідження, підвести його підсумки.

Список використаної літератури подавати згідно вимог.

В тексті реферату слід посилалися на список літератури, вказуючи при цьому в квадратних дужках номер джерела у списку використаної літератури і сторінки, які використанні для написання роботи за таким зразком: [1, С. 25-32].

Обсяг реферату 6-8 сторінок, друкований (формат А-4; інтервал 1,5; розмір шрифту – 14).

Роботу потрібно виконати на окремих аркушах, які необхідно скріпити. На титульному аркуші слід вказати прізвище, ім'я та по-батькові студента, курс, групу, спеціальність. Текст роботи повинен бути чітким, розбірливим, з пронумерованими сторінками. Робота може бути виконана у формі презентаційної доповіді.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5 балів
2.	Складання плану дослідження	4 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	11 балів
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	23-30	Відмінно
Достатній	15-22	Добре
Середній	8-14	Задовільно
Низький	0-7	Незадовільно

„Відмінно” відповідає **23-30** балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, теоретична та практична (за наявності) частини не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам, робота виконана вчасно.

„Добре” відповідає **15-22** балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

„Задовільно” відповідає **8-14** балам, ставиться, якщо ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

„Незадовільно” відповідає **0-7** балам, виставляється якщо: ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає вимогам; на запитання студент дає неправильні відповіді.

8. Методи навчання

Лекція, розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, ілюстрування, демонстрування, самонавчання, практична робота, екскурсії, лекція-візуалізація.

9. Методи контролю

Усне індивідуальне опитування, виконання практичних робіт, оцінка за індивідуальне завдання, екзамен.

1. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (70 балів)														Модуль 2	Екзамен 100	Сума 100
T1	T 2	T3	T4	T 5	T6	T7	T8	T9	T 10	T11	T12	T 13	T14	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	100	

Результати, отримані студентом у рамках неформальної освіти, можуть бути зараховані як частина освітнього процесу та прийняті до уваги під час оцінювання відповідних тем або модулів навчальної дисципліни, що дає змогу врахувати набуті знання та навички.

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ЕКТС	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E		60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання у практичних ситуаціях.

Оцінка FХ «2» («незадовільно») (35-59) (з можливістю повторного складання): студент не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосовування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка F «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок

Академічна доброчесність: Роботи (академічні есе, проекти) здобувачів вищої освіти повинні бути їхніми оригінальними дослідженнями чи результатом власних міркувань. Відсутність бібліографічних покликань на свідомо використаний текст, запозичення та використання чужого тексту (академічний плагіат), фабрикування джерел, імітація дослідження, списування, ухилення від здачі письмових робіт у визначений термін без поважних причин є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі та поведінці студента є підставою для реагування викладача відповідно до «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності та етику академічних взаємовідносин у Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка» (2026), «Положення про запобігання академічному плагіату та впровадження практики належного цитування в освітній і науковій діяльності Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка» (2026).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Базова

1. Дубовий В. І., Дубовий О. В. Екологічна культура: навчальний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 256 с.
2. Сафранов Т. А., Чугай А. В., Ільїна В. Г. Проблеми екологічної освіти України : навчальний посібник. Одеса : ОДЕКУ, 2023. 85 с.
3. Теорія та практика сталого розвитку : навчальний посібник / МОН України, НТУ ; Т. Б. Семенчук, В. П. Власова, О. Г. Харчук та ін.. Київ : НТУ, 2025. 319 с.
4. Освіта сталого розвитку: інтерактивний посібник. Київ : Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України, 2024. 184 с.
5. Скиба В. П., Ганчук М. М., Аюбова Е. М. Світовий досвід інтеграції екологічної освіти (освіти для сталого розвитку) в систему вищої освіти. Сталій розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування : колективна монографія. Київ : Яроченко Я.В. 2024. С.72-107.

Нормативні документи

6. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лют. 2019 р. № 2697-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 16. Ст. 70.
7. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1264-XII.
8. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листоп. 2017 р. № 820-р. Урядовий кур'єр. 2017. № 239.
9. Концепція екологічної освіти України : рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 20 груд. 2001 р. № 13/6-19. Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. 2002. № 7.
10. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) : міжнародний документ від 25 черв. 1998 р. (ратифіковано Законом України від 6 лип. 1999 р. № 832-XIV). Відомості Верховної Ради України. 1999. № 34. Ст. 296.
11. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII.
12. Про управління відходами : Закон України від 20 черв. 2022 р. № 2320-IX.

Додаткова література

1. Посібник для тренерів із Zero Waste (Zero Waste Training Handbook) / К. Калле, Г. Арпо, М. Кріпсалу та ін. ; проєкт BEZWA. 2022. URL: <https://zerowasteurope.eu/library/the-zero-waste-training-handbook/>
2. Дух О.І. Реалізація неформальної екологічної освіти молоді в діяльності громадських організацій. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка. Кременець : ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2018. Вип. 10.
3. Дух О. І., Цицюра Н. І., Кондратюк С. М. Використання цифрових інструментів для формування знань щодо зміни клімату Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки / за заг. ред. В.Є. Бенері. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 18. С.77-84.
4. Цицюра Н., Дух О., Бондар О. Пам'ятки природи Кременецького району : аналіз та ціннісне значення. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Біологія. 2024. Випуск 56. С. 47-53.
5. Дух О. І., Бенера В.Є. Організація кліматичної освіти: виклики та досягнення. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

- Серія: Педагогічні науки / за заг. ред. В.Є. Бенери. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 19. С. 77-86.
6. Дух О. І., Галаган О. К., Цицюра Н. І. Впровадження концепції «Zero Waste» в освітніх закладах. Implementation of the Zero Waste concept in educational institutions. Збірник матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. «Інновації у вищій школі: проблеми та перспективи в освіті і науці». Кременець : ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2021. Вип. 5. С. 24-26.
 7. Дух О. І., Цицюра Н. І., Бондар О.Б. Професійний розвиток педагогів на засадах філософії «Zero Waste» у системі підвищення кваліфікації. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки / за заг. ред. В. Є. Бенери. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», Вип. 16, 2023. С. 28-39.
 8. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях : (наук.-метод. посіб. для вчителів) / за ред. О. І. Бондаря ; М-во екології та природ. ресурсів України, Держ. екол. акад. післядиплом. освіти та упр. Херсон : Вид. Грінь Д. С., 2015. 228 с. <https://dea.edu.ua/img/source/24122015.pdf>.
 9. Дух О. І., Цицюра Н. І., Бондар О. Б. Використання інструментів I-tree для формування фахових компетентностей майбутніх екологів. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки / за заг. ред. В.Є. Бенери. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 17. С. 127-134.
 10. Панчук О. Кліматично орієнтовані освітні практики в педагогічному дискурсі : сутність та напрями реалізації. Педагогічна Академія : наукові записки, 2026. № 27. DOI: 10.5281/zenodo.18808039
 11. Цицюра Н. І., Галаган О. К., Михалюк І. М., Дух О. І., Ромасюк І. М. Порівняльний аналіз екосистемних послуг деревних представників *Magnoliophyta* та *Pinophyta* і його значення для ботанічної й екологічної освіти. Природнича освіта та наука. Випуск 2 / за заг. ред. Грицай Н. Б. Видавничий дім «Гельветика», 2026. С. 160-169.
 12. Козак О. М., Бідолах Д. І., Дух О. І., Кендзьора Н. З., Бондар О. Б., Гоцій Н. Д., Методичні рекомендації щодо використання інструментів i-Tree при підготовці здобувачів вищої освіти природничого спрямування. Київ: ГО «УЕК «Зелена Хвиля», 2025. 62 с. Available: <https://surl.lu/kfdawb>
 13. UNESCO. *Education for sustainable development: A roadmap*. 2020. <https://doi.org/10.54675/YFRE1448>
 14. UNESCO. *Greening curriculum guidance: Teaching and learning for climate action*. 2024. <https://doi.org/10.54675/AOOZ1758>